

גיליון חג הפסח תשע"ד

פרשני ת השבוע

פרשת השבוע לאנשים שחושבים קצת יותר...

גיליון מס' 230

כניסת השבת-החג:

ירושלים: 18:24

ת"א: 18:39

חיפה: 18:31

באר-שבע: 18:41

יציאת השבת-החג:

ירושלים: 19:37

ת"א: 19:40

חיפה: 19:39

באר-שבע: 19:39

השבוע בגליון:

4

'הגדת ראשי הציפורים':

הגדות אגדיות ונדירות.

תיעוד מצולם.

"כנגד ארבעה בנים...":

סוללת אישי-חינוך על

דמותם בימים

3

ריקוד אחד:

סיפור מרתק לחג הפסח

הגדה משנת תקס"ח:

איזו הגדה נדפסה לראשונה

בשנת תקס"ח? חשיפה

הבן החמישי

הרבא. ישראלי מותח

קווים לדמותו של הבן

העלום

יוצא-לאור ע"י מכון

"בלבבי - יהדות

יריית פתיחה / אבישי פרי

מכבשונו של המנחם הגדול, גאון ההגות, רבי יעקב יחיאל ויינברג זצ"ל - ראש ישיבת מונטרה בשווייץ:

"בשיאה של ההקרבה הנוכרית קיימת ההשתלבות, האקסטזה, בעוד בשיאה של ההקרבה היהודית עומדת הדבקות, והבדל תהומי ביניהם. האקסטזה היא התנתקות מן המציאות, בריחה ממנה, סוג של אופיום המשכר את ההכרה למצב

"טולוז. ירושלים רבתי. של עונג-על. לא כן

אלון שבות. הם רק חלק קטן-קטן

מהרשימה הארוכה-הארוכה של פקחת עיניים בו נקרא

המסך המאפיל על המציאות ונחשף האור

הפנימי".

היהדות, ממשיך הרב ויינברג כמצליף, "איננה דבר

הנמצא מחוץ ל'אני' שלנו. מחוץ לאישיות שלנו. היא חלק ממהותנו.

היהדות, נלחם על קיומו שלו. להשגת הנפש שלו. כשגוי מציע את בנו קרבן לשם-

שמיים, כביכול, הוא אינו מבקש להתבטל כלפי השכינה, אלא להיפך: הצעתו

<< המשך בעמוד הבא

1. דם או אדם?!

ואראך מתבוססת בדמך, ואמר לך בדמך חיי, ואמר לך בדמך חיי

אוי, אילו מילים מרטיטות. כמה דם ודמע מהולים בשתי מילות הגדה. אולם התהייה מזדעקת כמו מאליה: "בדמייך חיי"? האמנם הדם הנו המתכון לחיים? משתומם אנוכי!

קצת רקע, ברשותכם:

כוסות של יגון ודמע שותה עמנו, ולא מהיום.

טולוז. ירושלים רבתי. אלון שבות. תל אביב - הם רק חלק קטן-קטן מהרשימה הארוכה-ארוכה של המקומות שהדם היהודי נשפך בהם כמים.

העם היהודי, דומה, הוא הקרבן הטבעי של חיות האדם שבכל דור.

הוא הראשון תמיד לספוג את אש השנאה.

אבל איך באמת נראה הקרבן ההרואי בעיניים יהודיות? מה טיבו של הדם בו אנו מתבוססים?

התבשמו נא מההגדרה הכה-חריפה

גיליון "פרשני" ת השבוע" - לאנשים שחושבים קצת יותר

עורך ראשי: הסופר הרב אברהם ישראל פרידמן. יועץ תוכן: יצחק העברי. הגהה: שמוליק כהן.

לקבלת הגיליון - מייל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא: 0504116867.

יריית פתיחה / אבישי פרי (המשך)

היא לרשום כביכול שם קדוש בתוך בית האלילים שלו". מפעים העומק, מדהים הניתוח.

נהרות, נהרות של דם שפך עם הנצח למען נטירת זהותו. ממצריים, עבור בספרד, פולין, וכלה גם בישראל, הקיז עם האלוקים דמים על היותו יהודי נאמן לאלוקיו. אך כאמור, אין כאן הקרבה - אלא קרבה. דבקות שמעפילה לרמה של 'נפשי יצאה בדברו' - - -

המלל הארוך דלעיל מתומצת על ידי בעל ההגדה בשתי מילים, בלבד: "בדמייך חי!". אכן, אצלנו, העם היהודי, הדם והדמע הם חלק אינטגרלי מהאישיות ומהחיים. אינם 'אקסטזה'!

2. תמונה אחת..

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חֵיב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֶבְרָה זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם

גם הבן התם ירים גבה: מהו באמת פשרו של החיוב המפתיע על היהודי "לראות עצמו כאילו יצא ממצריים"? מדוע לא די בשלל סימנים חריגים כמרור וכרפס, כדי להמחיש לילדים הרכים את נס קיומנו ההיסטורי ולהניף את נס האמונה? הבינו:

כל ילד בכיתה ו' בתלמוד תורה יודע: ליל הסדר - ליל החינוך הוא. הוא הלילה השואג בכל שנייה ושנייה את קיום הצו האלוקי העתיק: "ולמען תספר באוזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצריים". בלילה הזה ירים העם היהודי על נס את אמונתו הגדולה המשתרשת לה מניסי מצריים ואילך.

ילדי 'גיל ההתבגרות' כולם יתקבצו ויבואו לשולחן הסדר. 'מ'מנשקי המזוזות', ועד ה'גרבוזיים' למיניהם. אלו יאזינו ברתק לקול צלילי האמונה העצומה. יקשיבו לשירי התקווה הגדולה. שאון אמונה זכה ישלוט באוויר.

אותה מנגינת 'והיא שעמדה' היסטורית שהושרה על ידי סבא בפולין או במרוקו, תושר כאן שוב. באותו הנוסח. עם אותה נעימה מתוקה.

אבל אם אמרנו חינוך, אי אפשר לפסוח על לשד עולם החינוך. על תמצית-דמו: ה'דוגמא האישית'. המחשה החריפה לכך תינתן באמצעות המשפט העממי: 'תמונה אחת - שווה אלף מילים...'. ותמונה של האב היהודי - שווה אלפיים מילים...

אב לא יוכל למסור את שלהבת האמונה היוקדת, אילולא גם הוא יהא אפוף בה. אחרת, הילדים יהיו קשובים לקולו של הטקס הקר. לא לקולו של הלב החם. בעגה התורתית זה נשמע כך: "ושננתם לבניך - ודברתם בם..."

לא-בכדי פוקד בעל ההגדה ש"חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצריים". כי כדי לקיים "והגדת לבנך", צריך שהאב עצמו יהא טעון במטען של אמונה. חובה זו איננה חלק מצורת ההילול של נס יציאת מצריים. איננה רק דמות-תבניתה של ההודאה. היא תנאי אלמנטארי לחובת הלילה הגדול: "והגדת לבנך".

לא-בכדי אפוא, חושבני, מנמק מיד בעל ההגדה את צו זה במקרא: "והגדת לבנך בעבור זה עשה ה' לי". צו זה, מחדד בעל ההגדה, איננו כרוך עם ההודאה האישית וסיפור היציאה. אילו כן, "והגדת לבנך". ב"בעבור זה עשה ה' לי" די לנו. אלא שזהו דמות ה'והגדת לבנך' ה"חייב אדם לראות את עצמו". כן כן.

בעניין "והגדת לבנך"

יש להסתפק האם נשים מחויבות בסיפור יציאת מצריים בהגדה של פסח.

והנה, היה מקום להוכיח מן הגמרא פסחים (קטז, א) שהינן בכלל החיוב, שכן שם נאמר, שאם אין לאדם בנים - אשתו שואלתו שאלת "מה נשתנה", ומשמע כי מדובר בעיקר הדין - ולא בעניין טכני בלבד.

אלא, שהיה מקום לדון, מצד לשון התורה: "והגדת לבנך" - אשר לשון "הגדה" בדרך-כלל מיועד לגברים, אליהם מדברים בשפה הקשה כגידין, בשונה מנשים בהן נאמרת בתורה לשון "אמירה", המלמדת על שפה רכה. (כך הלא לימדונו חז"ל באשר למקרא: "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל").

ברם, למעשה, לאור זאת ניתן היה ללמוד שהאב אינו מצווה לספר לבתו בסיפור 'יציאת מצריים', והוא תמוה שכן מדוע ישתנה דין 'חינוך' זה משאר המצוות. ובפשטות נראה שאין כאן הוכחה כלל משום שתמיד דברה תורה בלשון זכר, ואין זו הוכחה כלל. (ומצאתי בספר 'הקטן והלכותיו' חלק א' שהרחיב בזה וכן בספר 'נתן פרי').

ולאחר חיפוש מצאתי בספר "חשק שלמה" לפסחים (קטז, ב) שנקט שם כי נשים חייבות בסיפור "יציאת מצריים", כשם שמחויבות בשמירת איסור אכילת חמץ - וזאת בהתאם להיקש שיש בין השניים בגמרא. אולם ראה שם, שהביא עוד מספר "ברכי יוסף" (סימן תע"ב) וספר "חיי אדם" (כלל קכ"ט) שהעלו פנים שונות.

אולם להלכה, כך נראה, נוקטים הכל כי נשים אכן חייבות במקרא ההגדה ובסיפור "יציאת מצריים". ויש להבין, איך יוסבר לאור זאת לשון המקרא המורה שפונה אל הגברים - ולא אל הנשים. (ויש לדון לחלק אולי בין הנושא של קבלת התורה לשאלת סיפור יציאת מצריים, אז אולי הנוסח כן הולם).

ארבעה בנים – תעודת זהות

מי הם "ארבעת הבנים" בישראל 2015 ומה ייעודם? עם השאלה המרתקת הזו פנינו למספר רבנים ואישי חינוך מובילים ובולטים. מה הם השיבו? לפניכם << "אף אתה אמור לו"

הרב זמיר כהן ארבעה טיפוסים

הרי ענין הארבעה בנים שהתורה דיברה עליהם, הוא בארבעה המקומות שהתורה עוסקת במצוות 'והגדת לבנך'. בכל מקום מנסחת התורה את שאלת הבן ותשובת האב באופן אחר. ועל זה אמרו 'כנגד ארבעה בנים דיברה תורה'. כלומר: ישנם ארבעה תכונות אופי וטיפוסים. היינו – שאם נשאל את גדולי הפסיכולוגים בעולם כמה טיפוסים חשיבה ישנם לבני אדם מההיבט הפסיכולוגי, כל אחד ישיב בדרכו הוא. אבל בורא עולם יודע יותר טוב מכולם: הוא אמר שהוא ברא ארבעה סוגי טיפוסים בלבד. הראשון הוא 'החכם' – זה שהוא טוב מטבעו והוא מתעניין. הוא נולד עם אופי טוב ומתעניין כדי ללמוד ולקלוט. רואים זאת הרבה אצל צעירים שמתחזקים ושבים בתשובה. הם משכילים ונבונים באישיותם, רק תורה לא למדו. 'החכם' הוא בעצם הבית קיבול האידיאלי להתחזקות. 'רק תלמדני', הוא מצהיר, 'ואני רץ קדימה'. יש את הבן 'הרשע' – זה שנולד עם דחפים רעים. איוב התאונן על כך בפני הקב"ה שכביכול 'בראת רשעים' – שישנם שנולדו באופיים ובטבעם עם תכונות שליליות ומגונות. (ראה בבא בתרא טז, א) חבריו של איוב אכן אששו את התאוננותו. אולם השיבו לו שיש בכוח התורה שהינה תבלין ליצר הרע לרכך את האישיות הרעה מבפנים ולשנות לטובה. וזוהי אפוא התביעה על הבן הרשע: שלא לומד תורה כדי לזכך את אישיותו. הבן הרשע אכן בא לעולם עם דחפים ונטיות שליליות, אבל יכול לכוון עצמו. כעשוי, שהיה מפרסם לצאת ליד בתי עבודה זרה, הוא נידון בטבעים רעים, והתביעה עליו הייתה שיכוננם ויתעלם לאפיקים של טוב ומוטב. איך מגיבים לרשע המתרים 'מה העבודה הזאת לכם?' הוא אמנם מתריס, אבל גם אתו נדבר בשפתו. לא נשבור את שיניו. רק 'נקחה' אותן (- כשותה חומץ ששיניו קהות). היינו, שנאמר לו דברים שעל ידם ירגיש שהדרך שלו מובילה אותו לחיים לא שפירים מבחינת 'עולם הזה'. לא רק מבחינת 'עולם הבא'. נלמד אותו שבשיטתו זו אדם סובל בחייו. אנו באמת רואים זאת בשיחה אישית עם האדם ההולך אחר תאוות ליבו. גם מבלי לנגוע בסוגיה גבוהה כ'תורה מן השמיים', אפשר להסביר לאדם בפשטות: התורה מצביה גבולות ומלמדת אותו היכן לעצור. כי אם ייסחף יותר מידי, יגיע למצב שכתב החכם מכל האדם, שלמה המלך, על אכילת דבש בצורה חסרת פרופורציה: 'דבש מצאת, אכול דיין, פן תשבענו והקאת' (משלי כה, טז). הוא יישבע מחיי החומר ויקוץ טוטאלית בהם, עד כדי הקאה.

הבן 'התם', זהו טיפוס שלא צמא לידע כבן החכם, אבל גם לא תאב יצרים כרשע. הוא מהווה 'בית קיבול'. לא הרבה מעניין אותו באופן אקטיבי. אין לו את המנוע החזק של החכם או להבדיל הרשע. אין לו שום מנוע, למעשה. הוא ניטראלי. הריהו כחומר ביד היוצר. יכוונוהו להיכן שירצו. הוא שואל 'מה זאת?'. אנחנו צריכים להרחיב מעצמנו וללכד את היהדות.

לעומת כל אלו, זה 'שאינו יודע לשאול' לא מרגיש כלל שיש תכלית לחיים. מדובר בטיפוס ולא בחתך אוכלוסייה. מדובר באדם שבא לעולם עם תכונת-אופי נטולת תאבון רוחני. טיפוס כזה, את פתח לו. עלינו לגרות את סקרנותו וללמדו.

אמנם גם הבן החכם כמו גם התם צריכים לדעת שיש יהדות, שיש עולם מלא תוכן בתורה, בשביל לשאול. אבל היום, שאנשים לא מודעים כלל ליהדות, הם כולם בחזקת 'שאינו יודע לשאול'. לא הראו להם ולא לימדו אותם בכלל משהו שיגרה אותם לשאול. כיום, רואים בארץ בורות גדולה, מחד, אך גם התעוררות גדולה, מאידך. אלו הם אותם אנשים שכן מתעניינים ביהדותם וצובאים על שיעורי התורה'.

הכותב הינו ראש ארגון 'הידברות'. הדברים נכתבו במקורם עבור עיתון החג של "יום ליום"

הרב יעקב ב. פרידמן בן דור הופל בלגי

אחד מהאמירות היותר מתמיהות בהגדה היא האמירה הבאה: 'מתחילה, עובדי עבודה זרה היו אבותינו במצריים, ועכשיו...'. למה, שואלים הכול, למה אכן פתח בעל ההגדה בדבר גנאי שכאלו? מה המטרה בכך?

שמעתי בשם רבי יחזקאל (רבי חצ'קל) לווינשטיין זצ"ל – מנהלה הרוחני של ישיבת פוניבז', רעיון מופלא (שאגב לא נדפס מעולם – אך שמעתי מתלמידו הרב אליעזר גינזבורג): העובדה שבני ישראל היו 'עובדים', כלומר שואפים, היא כבר מעלה בפני עצמה. אבותינו במצריים חיפשו משהו. חיפשו יעד ומשהו גבוה לעסוק בו, ואילו לא היה כן גם לא היו מחפשים לבסוף את קרבת ה' שקיבלה ביטוי מובהק במתן תורה. אם לא היו עובדים, הדגיש, לא היה מי לדבר. ההבנה שיש הכרח לאחוז במשהו, אידיאולוגיה של ממש, הייתה בחלקו של אברהם. כבר בעודו בן 3 הוא מנהל דו-שיח עם נמרוד המבעית על "נסגוד למים". דורנו הוא דור בליין. וברגע שאנשים אוכלים 'קרפ צרפתי' עם כמויות של קצפת וגלידה, אין עם מי לדבר. בדור העבר אנשים עבדו למשהו. תרו אחרי משמעות. בידוע הוא את שאמרו דורשי-רשומות, שלמעשה שניהם אומרים את אותם דברים – פחות אם יותר. שניהם באמת טועים, לא מבינים את העניין. אך בעוד הרשע מניף ידיים בביטול באומרו: 'מה כל העסק הזה?', עמיתו החכם מבקש לברר, שואף לדעת. הוא מוכן להתווכח. מוכן ללבן. דורנו הוא דור עצל ועייף. הוא נטול כוחות. הוא נגד עדות וחוקים. אך לא מרוע זדוני. לגמרי לא. בשל העובדה שהוא חי בעולם של 'ופל בלגי' ופיצות הוא לא תר אחרי ערכים גבוהים ונעלים כ"עדות, חוקים ומשפטים". דורנו לא מתעניין. לכן הוא תוהה: 'מה העבודה הזאת'.

סיפור מופלא סיפר החפץ חיים זצ"ל – אותו שמעתי ממורי ורבי הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל, ראש ישיבת 'בית מאיר': בעיירת ילדותו – העיירה ז'עטיל, היה אפיקורס זקן יחיד בעיירה וגם אברך צעיר שביקש ללכת בעקבותיו ולבעוט בדרך אבות. זה לא היה פשוט ולגמרי לא נעים. העיירה הייתה עמוסת תורה ויראה. הלך המתלמד' הצעיר אל האפיקורס הזקן וביקש ללמוד ממנו. 'תגיע בשבת', ביקש הזקן. 'אין לי פנאי במשך ימות השבוע'. אחרי הצ'ולנט הגיע הצעיר לבית הזקן וביקש לתהות על קנקנו. מכיוון שביקש להתפקד, ביקש: 'הבה ונפתח את השיעור בעישון סיגריה'. האפיקורס הזקן הפשיל חולצתו מזורעו והזדעק: 'עד שאני הורדתי אבן הלינה מהראש בתשעה באב (כמנהג מדקדקי העיירות), עברתי שלוש פעמים על הספר 'מורה נבוכים' כדי לאשש את כפירתי, ואילו אתה בשביל חתיכת סיגריה רוצה לאבד דברי אלוהים חיים? בשביל סיגריה?'.

הצעיר בן העיירה ז'עטא, הוא הבן הרשע של דורנו. איננו רוצה מאום. לא הבין ולא ידע. פגשתי לא-אחת נערים צעירים בשלבי נשירה. אני שומע במה הם עוסקים. הם עוסקים בשאלה אם הם מעדיפים פיצה כפולה או לא, או לאפה עם אמבה או בלי. זה עומד שם. בכלל לא על שאלות ותשובות. עצוב. הבן 'הרשע' של דורנו, הוא למעשה גם זה 'שאינו יודע לשאול'. טוב לו ללקק גלידה והוא עיף מלשאל שאלה נכונה.

הכותב הינו סופר והוגה-דעות חרדי

הרב אברהם ישראל פרידמן ארבעת פרקי החיים

הכול כותבים, כי "ארבעת הבנים" הנם בן אחד - אשר בו מהולים בעתים שונות התכונות הנזכרות.

ברם, נראה יהיה להוסיף ולהטעים, כי מדובר על ארבעה פרקים בחיי כל אחד מאתנו: "תם" - זהו גיל טל-ילדות, אז ממטירים עלינו מסרים, ואנו מקבלים אותם בתום - ללא כל ערעורים ושאלות. ה"רשע" - זהו גיל ההתבגרות, אז נוטים נערים למרוד ביסודות עליהם חונכו, מתוך אמונה וביטחון כי הם-הם הצודקים וכי ידם על העליונה. אלו חושבים עצמם, בשעה זו לחכמים של-ממש, והתאווה להרשע היא שמובילה אותם. ה"חכם" - זהו פרק הזמן שלאחר ימי הנערות הנזכרים. האדם כבר ביטא את יצר הפורקן שלו והוא החל להתעסף ברוח בגרות אותה מובילה החכמה. הוא כבר מבין שלא חכם להתעסק בדברי-הבאי ובילוי זמניים וכי יש לו להפנות משאביו אל תכלית החיים. תקופת "שאינו יודע לשאול" - היא תקופת השיבה כשדעת האדם כבר אינה שפירה עליו. גם אז יש להראות יחס הולם ולפתוח לאיש דרכי ההגדה בדרכו שלו. ארבעת הבנים, תבינו, הם אנחנו בארבעה הדמויות של חיינו.

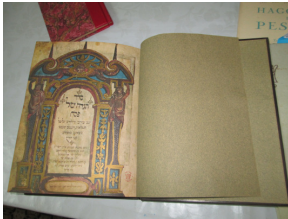
הכותב הינו עורך הגיליון 'פרשני' (ת השבוע)

הגדות אגדיות

"בכל דור ודור חייב אדם...": הגדת הגר"א מוילנא משנת תקס"ד * הגדת 'ראשי הציפורים' * 'הגדת הזהב' * האספן המיתולוגי, רבי ישעיהו וינוגרד מירושלים, מארח אותנו בין חדרי אוצרותיו, ובשיחה ראשונה ל'פרשיית השבוע' הוא מספר על האוצרות הגנוזים ועל הסיפורים הנדירים * מסמך מרתק

כשאומרים לרבי ישעיהו וינוגרד [81], אספן ירושלמי מיתולוגי ונצר למשפחת וינוגרד הירושלמית-שורשית הנכבדה, כי הוא 'אספן הגדות של פסח', הוא מניף ידיים בביטול. "פעם הייתי אספן הגדות נלהב", הוא אומר ל'פרשני' (ת השבוע). "היו ספונים בחדרי למעלה מאלף הגדות - מרביתן נדירות ובעלי סיפור מיוחד. אולם לאחר שהבנתי כי לשלמות לעולם לא אגיע, נסוגתי מהעניין ומכרתי את חלקן לסוחר ספרים. את חלקן רק, כי פטור בלא כלום, אי-אפשר. כיום שוכנים במחסניי כ-800 הגדות בלבד!"

'הגדת הזהב'

"ברשותי", מספר הרב וינוגרד, "גם 'הגדת הזהב'. מדובר בהגדה שעשויה פקסימיליה כת' מהמאה ה-14. לפני מספר עשורים הודפסה על ידי הספרייה הבריטית שוב. היא מכילה בתוכה ריקועי זהב של ממש. מדובר בהגדה יפה וחשובה". בעמודה הראשון, מופיע: "סדר הגדה של פסח עם שירים מיוחדים על כל הנפלאות והניסים שנעשו ביציאתם מצריים בני חורין. בתחתית העמוד מופיעה הקדשה בכת'": "נתנו במתנת הגבירת מרת רומה תמ"א בת המפואר כמה"ר יואב גאליקו יצ"ו אל המשכיל חתנו כמר אליה יצ"ו בן החכם כמהר"ר מנחם רבא ישרון, ביום חתונתו וביום שמחת לבו. פה קר"פ". הגדה זו מכילה גם שלל פיוטים בלתי-מוכרים.

'הגדת סאראייבו'

הרב וינוגרד משמר גם את 'הגדת סאראייבו'. "מדובר בהגדה של פקסימיליה מכת' אף-היא מהמאה ה-14. היא התגלגלה לידי משפחה יהודית שלא ייחסה לה כל חשיבות, ובניה אף קשקשו תרגילי כתיבה בשולי ההגדה, אבל זה לא מנע ממנה להפוך בשעתו לנכס לאומי ביגוסלביה. היא נמכרה לידיים אחרות אחר שבני המשפחה הפכו לדלים ולא הייתה להם ברירה אלא למכור את האוצר הגנוז ששכן ברשותם. כיום", מציין הרב וינוגרד "היא יצאה במהדורה מחודשת עם הקדמה של פרופ' בצלאל רות. פרופ' רות עומד, בין היתר, על השאלה, עם המצייר והמעטרת היה יהודי או לאו. מכל מקום, בפסקת 'הא לחמא עניא', למשל, ניתן לראות ציור מרהיב עין ומשובב לב.

'הגדת הגר"א' - תקס"ח

ארונו של הרב וינוגרד עמוס ספרי הגר"א. הארון הזה משרה אווירת הוד קדומים. ספרים שכבר ראו הרבה שנים בעולם הזה שוכנים בקרבו. הרב וינוגרד, יהודי לא צעיר בזכות עצמו, מטפס על הכיסא ומביא את המצרך המבוקש באורח מידי.

ואם אמרנו הגר"א - אז הגדות מאוצרו של הגר"א, ודאי לא יעדרו ממנו. הייחודית שבהן היא זו שנדפסה לפני למעלה ממאתיים שנה - בשנת תקס"ח. "כסוחר ספרים ובפרט ספרי הגר"א מוילנא, יכולני לספר לך על 'הגדת הגר"א' המקורית שיצאה לאור בשנת תקס"ד כמו גם זו שיצאה לאחריה - בפראג בשנת תקע"ג".

"ההגדה עליה מופיע שיצאה לאור בחיי הגר"א - בשנת תקנ"ד", הוא מדגיש, "מתארת תאריך שגוי. שכן, הגר"א אסר על הוצאת כתביו בימי חייו. לפי ההערכה הרווחת, ההגדה הזו יצאה לאור לערך בשנת תק"ע".

'הגדת השואה'

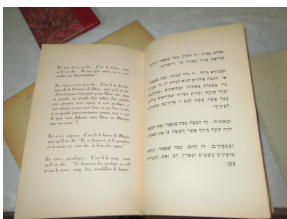
יש לך הגדות גם מתקופת השואה?

"אכן. ברשותי הגדה של פסח משנת תש"א, שנדפסה תחת השלטון הנאצי.

"ההגדה נדפסה בדפוס ב. כהן בברלין והיא מעוטרת בציורי נתן [יאטטא] גייסמר. הציורים בעלי אופי פשוט למדי. סוג של איורים - ניתן לומר.

רכשתיה בחנות ספרים משומשים ברחוב שץ בירושלים".

'הגדת פריז'

ברלין הגרמנית כבר אמרנו, אז למה שנפסח על פריז הצרפתית? גם שם הרי אמרו ברטט בליל האמונה "והיא שעמדה".

לפנינו 'הגדת פריז', המתורגמת בצדה לצרפתית. בעמוד האחרון שלה מצוין:

"נגמר להדפיס ביום כ"ג תמוז לחודש תרפ"ה בבית הדפוס פרנסוא ברנאר ע"א רחוב סינט פיר [אצל השינא] פאריז."

'הגדת 'ראשי הציפורים''

יש גם הגדות מרתקות במיוחד.

תכירו את 'הגדת ראשי הציפורים', שעורכיה נמנעו מלצייר דמות אדם בהגדה והמירו את ראש האדם בראש ציפור. "ההגדה הזו עמוסת ציורים מרהיבים - אך של ראשי ציפורים", מציין הרב וינוגרד.

ההגדה הייחודית יצאה לאור במהדורה חדשה בשנת תשכ"ז בהוצאת 'תרשיש'.

הרב א. ג. לויס

ביאור חמץ

בְּכָל סְעוּדָה, בְּתַחֲלָתָהּ, לְצַד טָפַל יֵשׁ גַּם עֹקֵר,
שְׁלֹכְבוֹדוֹ נוֹטְלִים יָדַיִם, וּבְבִרְכָתוֹ הוּא גַם נִפְרֵ.
אֲתוֹ יוֹצֵאִים מִהַמִּכְלָל גַּם תַּכְשִׁיטָן וְגַם אֶפֶר,
כִּי זֶה חֻקּוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, כָּלָם זְקוּקִים לוֹ, לִפְקֹר.

אֵךְ כָּל שָׁנָה יִשְׁנָה תְּקוּפָה שְׁמֵהּ הַזֶּה יִצְאָה,
בָּהּ מֵאֲכָל כָּל כֶּךְ חֲשׁוֹב, לְאַסּוֹר חֲמוֹר הַקֶּצֶה.
כָּל פְּרוֹר שֶׁרֶק נִמְצָא יוֹסֵט מִיָּד עִם הַנוֹצָה,
וְשׁוֹרֵף הַפֶּל וְנִבְעֵר, וּמַעֲתָהּ, נוֹצֵיא מִצָּה.

מִעֲבָדוֹת שֶׁל גּוֹף עֲלִינוּ לְעֲבָדוֹת שׁוֹנָה, שֶׁל רוּחַ
וּבְחִפְזוֹן גָּדוֹל הוֹצֵאנוּ, לֹא חִפְצָנוּ אֶף לְנוֹחַ,
זֶה הַלִּילָה שֶׁנִּצְטָוֵנוּ בְּנוֹרָאוֹת ה' לְשׁוֹחַ
וּלְפָרְסֵם סָפּוֹר מִפְּעִים שְׁמֵהּ הַגָּדוֹת לְקוֹחַ.

וּבְתְּקוּפָה שְׁבָה נִפְרֵ תַחַת כָּל עֵץ וּמַעַל כָּל גִּבֵּעַ
שֶׁהַפֶּל מִשְׁגַּח מְלַמְעָלָה וְחֹסֶל מִמְשַׁלֵּת טִבֵּעַ,
וְיִצְאוּ צִבְאוֹת ה' לְעֲבָדוֹ עֲבָדוֹת שֶׁל קִבֵּעַ
וְרֵאשֵׁתָהּ שֶׁפָּחָה בַּיָּם לֹא מִסָּךְ וְלֹא שׁוֹם צִבֵּעַ.

בְּזֶה הַזְּמַן, הַיְּהוּדִי, נוֹלָד, נִצָּת וּמִמְנוֹעַ
בְּזוֹ הָעֵת, לִיל שְׁמוּרִים, הַשְּׁגָחָה נְסִית פֶּה מִמְנוֹה,
גַּם הַפֶּת אוֹתָהּ נֹאכַל תִּהְיֶה אַחֲרָת, מִשְׁנָה,
לֹא דוֹמָה לְשׁוֹם דָּבָר, לֶחֶם קֹדֶשׁ, אִמּוֹנָה.

כִּי כְּשִׁזְכוּכִים וּמִקְבָּלִים, פֶּסַח חֲמָה כּוֹז שֶׁל ד' שִׁ
וְיוֹצֵאִים מִמִּצְרַיִם, וְנוֹלָדִים כֶּךְ מִחֲדָשׁ,
אִין מְקוֹם לְשׁוֹם הַרְגֵל שֶׁבַעֲקֵב תְּמִיד נִדָּשׁ
וְשׁוֹרֵף אוֹתוֹ עַל קֹדֶשֶׁת ה', שִׁתְּגַדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ.

לתגובות: agl9943@gmail.com

יצחק העברי

סיפור לחג

"את פתח לו": הריקוד שהשיב למוטב

"תשמע, בזכותך אני היום שומר תורה ומצוות". כך התוודה אברך קריית-ספרי בפני עובר-אורח, אף הוא אברך, שפסע לאטו באחד מרחובות עיר העתיד החרדית.

מעשה שהיה כך היה:

לפני שנים אחדות נקלע זה לאולם חתונות. מצבו הרוחני אז היה ירוד בעליל. בעיות רגשיות שהעיבו עליו גרמו לו, צעיר מבית אולטרה-חרדי, 'להתפרפר' ועוד רגע כמעט לתת גט-כריתות לעולם המצוות.

הריקוד של בני הישיבות קסם לו. הוא הביט כמשתאה אחרי הקצב המדויק ושאל את אברהם, אברך בר-אוריין, היכן ניתן ללמוד צורת הריקוד.

"תשמע, זה ריקוד ישיבתי", השיבו. "אתה מבין בטח, שריקוד זה נלמד בין בני הישיבות".

לא ארכו הימים ומיודענו גמר אומר ללכת לישיבה במטרה ללמוד צורת הריקוד ולשוב אחר כך לתעלוליו. אך מניסיון ללמוד את צורת הריקוד, נשבה הבחור בקסמה של הגמרא ונותר ללמוד בישיבה וקבע בה את משכנו.

כיום, הוא אב לילדים המתגורר בקרית ספר שהקים משפחה לתפארת.

בזכות הריקוד הישיבתי הפך ל'בן החכם' שבהגדה.

לקרוא ולא להאמין.

בתמונה: פסיפס מרהיב על הפסוק "וימררו את חייהם בעבודה קשה". בית הכנסת הטוניסאי 'אור תורה' בעכו. צילום: אלי כהנא.

ברוכים הבאים!

מכון "בלבבי" - יהדות מלב אל לב, מזכר את עשרות מנויי המייל החדשים ואת אלו שיבואו אחריהם בברכת "ברוכים הבאים"!